

A belga rendvédelmi modellre hagyományosan nagy hatást gyakorolt a francia rendvédelmi gyakorlat. A Maréchaussée franciaországi elterjedése kapcsán a későbbi Belgium térségében is ez a rendfenntartó szervezet terjedt el. Franciaországban ugyan a „nagy francia forradalmat” közvetlenül megelőzően a Maréchassuée szervezetét átkezesztették csendőrségre,¹ erre a névváltoztatásra azonban Belgiumban csak 1830-ban került sor a testület jelentős átszervezésével egybekapcsolva. A XX. század első felében kialakított szabályozások szerint — kisebb-nagyobb módosításoktól eltekintve — működött a Belga Nemzeti Csendőrség a XX. század első felében is.

A belga csendőrség is — a hagyományos csendőrségi helyzetnek megfelelően — kettős alárendeltségben működött. A személyi állomány tagjai — mivel a csendőrök személyükben katonának minősültek, lévén a belga csendőrség is katonailag szervezett őrtestület² — a belga hadügyminisztériumhoz tartoztak, a Belga Nemzeti Csendőrség mint testület felett pedig az igazságügyi tárca gyakorolt közvetlen felügyeltet. A Belga Nemzeti Csendőrség élén tábornok állt, aki a belga hadügyminiszter közvetlen alárendeltségébe tartozott.³

A 29 405 km² területű és — a vizsgált időszakban — 7 619 752 fő lakosságú Belga Királyságban 139 tiszt vezetésével 3 609 gyalogos és 2 247 lovas csendőr teljesített szolgálatot, tehát az 5 995 főnyi teljes személyi állomány 2,32 %-át alkották a tisztek. A csendőrségi testület parancsnoka szűk létszámú törzskara által irányította a testületet. A Belga Királyságban egy csendőrre átlag 5 km² terület és 1 300 fő lakos jutott. Ugyanebben az időben a trianoni békediktátum által megcsonkított Magyar Királyságban — amelynek a Belga Királyságnál mintegy háromszor nagyobb területe volt — 12 000 fő csendőr teljesített szolgálatot.⁴

A csendőrségi testület parancsnokának az alárendeltségébe tartoztak a csoport-parancsnokságok. A Belga Királyság területén összesen 6 csoport-parancsnokság működött. A csoport-

parancsnokságok élén alezredes vagy őrnagy állt. A csoportok 3 — állandó működési területtel rendelkező — századból álltak. A század-parancsnokságok alá — amelyek élén századosok álltak — mindenütt 3 kerület-parancsnokság tartozott. A kerület-parancsnokságok — amelyeket hadnagyok, vagy főhadnagyok vezettek — pedig 8-10 őrsöt irányítottak. Az őrsökön szolgálatot teljesítő csendőrök lét-száma általában 4-6 fő volt.⁵

Ez a szervezeti felépítés kísértetiesen hasonlított a Magyar Királyi Csendőrség struktúrájára, ahol a legkisebb szervezeti egység az őrs volt. Az őrsök felett a Magyar Királyi Csendőrség kötelékében is — az országos parancsnokság szerepét betöltő csendőr felügyelőséget figyelmen kívül hagyva — háromszintű parancsnoksági rendszer működött, a szakasz-, a szárny- és a kerület-parancsnokság. Eredetileg a dualizmuskori Magyar Királyság időszakában a Magyar Királyi Csendőrség szervezete is 6 kerületből állt, mint ahogyan a Belga Királyság területén is 6 csendőr csoport-parancsnokság működött. A Magyar Királyi Csendőrség szervezetéből azonban a XX. század húszas éveiben még hiányoztak a mobil szervezeti elemek, azokat csak később — a II. világháború tapasztalatai alapján — alapvetően az ellenséges diverziós csapatok felszámolása érdekében hozták létre karhatalmi zászlóalj formájában.⁶

A Belga Királyságban azonban a Belga Nemzeti Csendőrség szervezetéhez úgynevezett központi és mobil alakulatok is tartoztak. A csendőrségi testület parancsnokának a közvetlen alárendeltségében állt a raktár-parancsnokság, amely a testület ellátásáról gondoskodott és a mozgó légió.

A belga rendvédelmi modellben a mozgó légió hivatását alkotta az esetenként jelentősebb létszámot igénylő rendvédelmi teendők ellátása, elsősorban karhatalmi feladatok teljesítése. A mozgó légió alakulatai az ország bármely pontján bevetettek voltak, az állomáshelyük pedig Bruxelles-ben volt. A mozgó légió szervezete 2 századcsoporthoz és 1 ágyús-golyószórós gépkocsizó csoportból állt. A századcsoporthoz egy-egy lovas és egy-egy kerékpáros századból, a gépkocsizó csoport pedig egy ágyús és egy golyószórós szakaszból állt. A lo-

vas századok 116 háttas és 6 háttas lóval valamint 4 kerékpárral, a kerékpáros századok pedig 122 kerékpárral, 3 háttas lóval, továbbá a lovas és a kerék-páros századok is századonként 1 gépkocsival és 1 konyhakocsival is rendelkeztek. Az ágyús szakasz 2 ágyús gépjárműből, a golyószórós szakasz pedig 6 golyószórós gépkocsiból állt. Emellett pedig az ágyús és a golyószórós szakaszhoz is rendszeresítettek 1 tehergépkocsit. A századok személyi állománya századonként 127 főből, a gépkocsizó csoport létszáma pedig 62 főből állt.

A mozgó légió mellett a belga csendőrség csoport-parancsnokságai is rendelkeztek mozgó alakulatokkal, mégpedig csoport-parancsnokságonként egy-egy fél századdal. A fél századokat 2 szakaszba, lovas és golyószórós szakaszba szervezték. Minden fél században 100 lovas és 17 gyalogos csendőr teljesített szolgálatot. A golyószórós szakasz 3 golyószórós gépkocsiból állt. Emellett a fél századok 1 gépkocsival és 1 konyhakocsival is fel voltak szerelve. A mozgó légió parancsnoki beosztása ezredesi, a század csoport-parancsnoki beosztás őrnagyi, a század-parancsnoki beosztás pedig hadnagyi hely volt. A csoport-parancsnokságok manőver tartalékát alkotó fél századok parancsnokai századosok, a szakaszok parancsnokai pedig hadnagyok, vagy főhadnagyok voltak.⁷

A belga csendőrség parancsnokának a közvetlen felügyelete alatt álló mozgó légióban és a 6 csoport-parancsnokság irányítása alatt álló fél századokban összesen 1 272 fő csendőr teljesített szolgálatot. A mozgó alakulatokban szolgálatot teljesítő csendőrök létszámát nyilvánvalóan le kell vonni a testület teljes személyi állományából a járőrtevékenységet folytató csendőrök létszámának a kiszámításakor, még akkor is, ha a mozgó alakulatokban szolgálatot teljesítő csendőrök egy részét esetenként beosztották járőrszolgálati feladatok ellátására is. Az 5 995 főnyi csendőri állományból ha levonjuk az 1 272 fő mobil csendőrt, akkor összesen 4 723 fő marad, amiből még a tiszt kar létszámát is levonva 4 584 fő csendőr marad a rendszeres járőrszolgálat ellátására. Amennyiben figyelembe vesszük a betegségeket, szabadságokat stb., illetve az őrsőkön az őrsügleleti szolgálatokat ellátókat, akkor még ennél is szűkebb létszámkeretet kapunk a csendőr járőr szolgálat tekinte-

tében hadra fogható személyi állomány létszámát illetően. A belga csendőr őrsök létszámából fakadóan pedig egyértelműen következik, hogy egy átlagos csendőr őrs egy napon egy legfeljebb kettő kétfős járőr vezénylésére volt alkalmas.

A belga csendőrség személyi állománya — a Magyar Királyi Csendőrséghez hasonlóan, a II. világháború során létesített karhatalmi alakulatok legénységét leszámitva — hivatásos csendőrökből állt. A Belga Nemzeti Csendőrséghez való felvétel követelményei szinte szó szerint megegyeztek a Magyar Királyi Csendőrségével:

- „a) belga állampolgárság;
- b) legalább 21 és legfeljebb 40 éves életkor;
- c) legalább 168 cm testmagasság;
- d) nőtlen, elvált, vagy gyermektelen özvegyi állapot;
- e) testi alkalmasság;
- f) helyesen írni vagy olvasni tudás franciául, flamandul, vagy németül;
- g) a négy számtani alapl művelet ismerete;
- h) fedhetetlen erkölcsösség és magatartás;
- i) az előjáróknak teljes megelégedése mellett teljesített csapat szolgálata;
- j) törvény által előírt katonai szolgálati idő letöltése.⁸

Abban az esetben azonban, ha a szükséges létszámot a kelő képzettséggel és képességekkel rendelkező személyekkel nem tudták betölteni, akkor megengedett volt az alacsonyabb termetű, a nős férfiak, illetve a háború alatt — anélkül, hogy katonai szolgálatra behívták volna — hazafiságukat bizonyító személyek, továbbá a testülettől kilépett, de felvételüket újra kérő volt csendőr altisztek, továbbá a haderőben harcos állományú beosztásban szolgálatot teljesítő felvétele is. A belga csendőrséghez felvételüket kérők háromévenként 3 évre újíthatták meg a szolgálati viszonyukat a 20. szolgálati évükig, ezt követően pedig 1, 2, 3, vagy 4 évre vállalhattak újabb szolgálatot. A testülettől való eltávolításukról a testület parancsnoka dönthetett, amelyre általában fegyelmi okok, vagy szolgálati használhatatlanság miatt került. Az újonconak 3 kiképzési ciklusból álló — a lovasoknál egyéves időtartamú, a gya-

logosok esetében pedig 7 hónapos — felkészítésen kellett résztvenniük. A kiképzés végén eredményes vizsgát tett újoncok voltak szolgálatba vezényelhetők.⁹

A csendőrség felvételi követelményeinek megfelelő jelentkezők voltak felvételi vizsgára bocsáthatók. A felvételi vizsga az egészségi állapot felmérését biztosító orvosi vizsgálatból és elméleti vizsgából állt. Az elméleti vizsga részét képezte:

- 15 soros — egyszerű szöveg — tollbamondása, a helyesírási készség felmérése céljából;
- legalább 25 soros fogalmazvány készítése, szóban ismertett helyzet alapján;
- néhány soros szöveg fennhangon való olvasása;
- a négy számtani alapl művelet egész számokkal való megvalósítása.

A vizsgázóknak 2 óra állt a rendelkezésükre az írásos feladatok teljesítésére és fél óra a számtani műveletek elvégzésére.

A testi- vagy beszédhibás jelentkezőt a testület kötelékébe nem lehetett felvenni. A felvételizők teljesítményét a felvételiztetők pontozták. A csendőrségi szolgálatra alkalmasnak talált jelölteket három csoportba sorolták.

Az első csoportba helyezték azokat, akik a maximális 100 pontból 85 vagy annál több pontot kaptak.

A második csoportba kerültek a 75 és 85 pont között teljesítők.

A harmadik csoportba kerültek, akik 50 és 74 pont közötti teljesítményt nyújtottak.

A csoportokon belüli sorrendet a pontszám döntötte el, kivéve a harcos állományban szolgálatot teljesített katonákat, akiket a csoport élére kellett helyezni.

Az első csoportba tartozó jelentkezőket azonnal felvették, a második és harmadik csoportba tartozókat pedig akkor, ha még mindig volt létszámhiány. A belga csendőrök nem teljesíthettek szolgálatot ott, ahol ők vagy feleségük született, illetve a családjuk a szolgálat megkezdése előtt élt.¹⁰

A belga csendőrség tiszti karával szembeni képesítési követelmény a katonatisztképző oktatási intézmény eredményes elvégzése volt. A csendőrökre pedig a katonákra érvényes

nyugdíjszabályok vonatkoztak. E tekintetben is azonos helyzetben volt a Belga Nemzeti Csendőrség és a Magyar Királyi Csendőrség.¹¹

A belga csendőrség legénységének a továbbképzésére a beosztási helyükön került sor, hasonlóan a Magyar Királyi Csendőrség gyakorlathoz. A Belga Nemzeti Csendőrség őrséin is szigorú napirend szerint zajlott az élet, amelyben helyet kapott a gyakorlatorientált továbbképzés. Ez alapvetően nem új ismeretek elsajátítását, hanem a meglévő ismeretek alkalmazási képességének fejlesztését, illetve a más kialakult készségek gyakorlását jelentette.

A belga csendőrség feladatköre sokoldalú volt. A teljesség igénye nélkül:

- Biztosítania kellett a közterületeken a szabd mozgást, a közúti forgalom szabályai ellen vétőkkel szemben fel kellett lépnie.

- Figyelemmel kellett kísérnie a nagyobb létszámú csoportosulásokat. Intézkednie kellett a csavargókkal, gyanús személyekkel, koldusokkal szemben. A fegyveres csoportosulásokat erőszakkal is szét kellett oszlatnia.

- Segítenie kellett a hatóságok tevékenységét a törvényi kereteken belül. A hivatalos személyeket tisztségük gyakorlásában megzavarókat el kellett fogni és a hivatalos személyeket meg kellett védeni.

- El kellett fogni a katonaszökevényeket, illetve gondoskodnia kellett arról, hogy az alakulatoktól lemaradt, illetve a szabadságolt katonák visszatérjenek alakulatukhoz.

- Ellenőriznie kellett az országba utazó idegeneket a határon történő be- és kilépés alkalmával, valamint az uticéljuk helyszínén is.

- Meg kellett akadályozni a köz- és magánvagyonnak, a természeti értékeknek a rongálását, a rongálókkal fel kellett lépni és a rongálási eszközöket elkobozni.

A testület feladatköre nyilvánvalóan alapvetően közrendvédelem természetű volt. A Belga Nemzeti Csendőrség személyi állománya tagjainak el kellett fognia a vétkeseket, illetve fel kellett derítenie azokat, velük szemben azonban már az el-

járást nem a csendőrök folytatták le, hanem az illetékes hatóság. Ebből fakadóan a testület senkit sem tarthatott fogva, hanem az elfogást követően — a jegyzőkönyv felvétele után — haladéktalanul át kellett adni az érintett személyeket a hatóságoknak.¹²

A Belga Királyságban gondosan szabályozták az alapvető szabadságjogokat érintő rendfenntartói tevékenységeket. Mivel a lakóépületeket az abban lakók sérthetetlen menedékhelyének tekintették („Az én házam az én váram”) a csendőrök oda éjjel kizárólag tűzvész, árvíz, vagy segélykiáltás esetében léphettek be. Házkutatást, vagy elfogást — érvényes engedély birtokában is — magánlakásokban kizárólag nappal valósíthattak meg. Az épületet éjjel körülzárhatták ugyan, azonban oda csak nappal léphettek be.¹³

A Belga Nemzeti Csendőrség tisztí kara alapvetően irányítási tevékenységet látott el, a konkrét intézkedésekben nem vett részt. A testület életét meghatározták a különböző szemlék, amelyeket a tisztí kar tagjai hajtottak végre. Az eltérő szintű beosztásokat betöltők tiszték eltérő tartalmú szemlék megvalósítására voltak kötelezettek. A szemlékre rendszeresen került sor oly módon, hogy a magasabb beosztású tiszték ritkábban, az alacsonyabb beosztású tiszték pedig gyakrabban szemléztek. A szemlékről jegyzőkönyvek készültek, amelyek — a szolgálati eredményességgel, vagy eredménytelenséggel — az alegységek minősítésének az alapját képezték.

A belga csendőr testület működésének fontos része volt a jelentési kötelezettség is. A rendkívüli eseteket mindenkinek 24 órán belül kellett jelentenie a szolgálati elöljárójának, aki azt köteles volt azonnal továbbítani. Egyébként pedig — a vezetési szinttől függően meghatározták hogy milyen szintű parancsnok jelent a hét mely napján szolgálati elöljárójának.¹⁴

Valamennyi parancsnoknak nyilván kellett tartani a testület működtetésére vonatkozó intenciókat, illetve a szolgálati elöljáróinak az utasításait, továbbá a saját parancsait. Az őrsők személyi állományával ezeket a szabályzókat ismertetni kellett, az elsajátításukról pedig a szemlék alkalmával a tisztéknek meg kellett győződniük. Valamennyi parancsnokságnak kétféle okmányt kellett vezetnie. A parancsok, utasítások, in-

tézkedések stb. számára a „parancskönyv”-et a hivatalos levelezésről pedig a „levelezési könyv”-et kellett nyilvántartás jelleggel vezetni. Az őrsök számára előírták az ügynevezett szolgálati könyv vezetését is, amelyben azt tüntették fel, hogy ki, mikor és hol teljesített szolgálatot, továbbá azt is hogy a szolgálat során mi történt. Emellett a századosok az alárendeltjeik szabadságát és eltávozását is nyilvántartották, továbbá a beosztottaikról fegyelmi lajstromot vezettek, amelyben nyilvántartották az elismerésre méltó tevékenységeket és a helytelen tetteket, továbbá a fenyítéseket is.

A csendőrség köteles volt a közigazgatás megfelelő ágának területileg illetékes vezetőjét — a testületen belül azonos szintű csendőr parancsnok által — értesíteni minden eseményről, jelenségről stb. amely az adott közigazgatási hatóságra tartozott. Ezen értesítési kötelezettség kölcsönös volt.¹⁵

A belga hatóságok területi szervezetei a Balga Nemzeti Csendőrség területileg illetékes alakulataihoz ügynevezett megkereséseket küldhettek, amelyekben a csendőrséget feladatok teljesítésére kérték fel. Ezeket a megkereséseket a tiszti kar tagjai véleményezték abból a szempontból, hogy az azokban foglaltak harmonizálnak-e a vonatkozó törvényekben foglaltakkal. Az ily módon jóváhagyott megkereséseket pedig továbbították az őrsöknek. Az őrsök tehát már az ellenőrzött tartalmú, a tisztjeik által jóváhagyott megkereséseket kapták meg, melyet kötelesek voltak végrehajtani, hiszen azok egyben a feletteseik parancsai is voltak. A csendőrök ugyanis — a tisztjeiken kívül mástól nem — csak a szolgálati előljáróiktól fogadhattak el utasítást. A belga csendőröket sem a közigazgatás tisztviselői, sem pedig a belga hadsereg tisztjei nem utasíthatták, bármilyen magas rangban, bármilyen magas beosztást töltöttek be.¹⁶

A fegyelemsértések jellegét utólag is jól meg lehet határozni annak alapján, hogy milyen esetekre írt elő a testület szabályzata fegyelmi felelősségre vonást. A belga csendőrségnél minden fenyítés ellen panaszt tehetett a megfenyített a fenyítést kiszabó parancsnok közvetlen szolgálati előljárójánál, ez azonban a fenyítést illetően nem volt halasztó hatályú.

A fenyítés lényegében szobafogságot, illetve minősített esetben magánfogságot jelentett, amikor a fenyített a fenyítés időszakában szolgálatot sem láthatott el, illetve az őrs körüli gazdasági munkálatokban sem vehetett részt. A fenyítés időtartama 15 napnál nem lehetett hosszabb. A belga csendőrök fenyíthetők voltak, ha:

- állomáshelyüket eltávozási engedély nélkül elhagyták, illetve a meghatározott időre nem tértek vissza, továbbá ha az elhelyezési körletükön kívül éjszakáztak;
- a rájuk bízott felszerelési tárgyak, illetve szolgálati állatok gondozását elhanyagolták;
- lerészegedtek, adóságot csináltak, illetlenül viselkedtek;
- a rájuk bízott szolgálati titkokat kifecsegték, vagy más módon illetéktelenek számára hozzáférhetővé tették;
- szolgálatukat hanyagul teljesítették, a kapott parancsokat késedelmesen hajtották végre;
- a kötelező foglalkozásokon nem jelentek meg;
- a szabályzatokban rögzített rendet és fegyelmet bármilyen módon megszegtek illetve megzavarták.

Visszaesők estében a kiszabott fenyítés időtartama kétszeresre is megnövekedhetett.

Fenyítés kizárólag alapos kivizsgálás nyomán volt kiszabható.

Amennyiben a fenyítést kiszabó előjáró úgy ítélte meg a helyzetet, hogy a hiba olyan jellegű, amely felelősségre vonásának példamutatónak kell lennie, ezért azt célszerű nyilvánossá tenni, így a fenyítést a legközelebbi őrsszemlén hirdették ki.

Abban az esetben, ha a csendőr olyan cselekményt követett el amely a büntető törvényekben rögzített tényállások valamelyikét kimerítette, akkor az illetékes katonai, vagy polgári bíróságnak kellett átadni.

Nem a fenyítés kategóriájába tarozott ugyan, azonban mégis a rend fenntartásának a részét alkotta hogy a parancsnokoknak kötelező volt minden nő számára megtiltani a laktanyában való lakást, ha nem volt valamely csendőr felesége, továbbá ki kellett tiltani a laktanya területéről azon nőket, akik illetlenül, kihívó módon öltözködtek és viselkedtek.¹⁷

Nem lehet nem észrevenni milyen markáns hasonlóság

volt a korabeli Magyar Királyi Csendőrség és a Belga Nemzeti Csendőrség között. A két testület szervezeti felépítése, a szolgálati feladatkörük, a legénységi és a tiszti kar teendőinek a jellege, az egy főre jutó terület mérete tekintetében — néhány apróbb kivételtől eltekintve — szinte azonos volt a két testület. Természetesen az alapok is megegyeztek, hiszen mindkét szervezet katonailag szervezett fegyveres őrtestület volt. A legfontosabb különbség minden bizonnyal a belga testület 22,33 %-át alkotó 1 272 főnyi mobil csendőrség léte alkotta, mivel a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományából a karhatalmi feladatok ellátására ekkor még szakalegységeket nem különítették ki.

Ugyancsak szembe ötlő, hogy a belga nemzet viszonylag csekély képzettségű tagjaiból milyen hasznos — az egész ország javát szolgáló — testületet lehetett működtetni a katonai vezetési elvek és módszerek céltudatos adaptálásával.

Az is nyilvánvaló, hogy azon elvek és elvárások, amelyek mentén zajlott a testület mindennapi tevékenysége, minden bizonnyal pozitív hatást gyakoroltak a személyi állomány mentalitására. A belga csendőrség léte — amelynek a működését a szakirodalom nem népnýúzó szervezetként tárgyalja — eklátáns cáfolatát adja annak a tévhitnek, mely szerint a katonailag szervezett őrtestületek kizárólag negatív szerepet játszhatnak a nemzeti rendvédelmi modellekben, mivel a parancsnoklási rendszerükből fakadóan a törvények betartása és betartatása számukra indifferens. Ez a tévhit azon a sajátos rosszindulatú feltételezésen nyugszik, hogy maga az államhatalom, illetve annak gyakorlói nemzetellenesek és törvénytelenésekre törekednek. Ez a kibicsaklott okfejtés azonban zátonyra fut, amikor szembesül azzal a ténnyel, ahogyan a csendőrségnél a katonai viszonyrendszer nyújtotta lehetőségeket hasznosították a hatályos jogrendszer érdekében.

Jegyzetek:

¹ ÖRY: 75-77.p.

² PARÁDI: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. 77-84.p.

³ TIHANYI: I.rész. 470.p.

⁴ PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* 65-66.p.

⁵ TIHANYI: I.rész. op.cit. 471.p.

⁶ PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. 81-89.p. ; PARÁDI: Rendvédelem-karhatalom 1867-1945. 112-122.p.

⁷ TIHANYI: I.rész. op.cit. 472.p.

⁸ Loc.cit. VII.rész. 692.p.

⁹ Loc.cit. VII.rész. 693.p.

¹⁰ Loc.cit. VII.rész.

¹¹ Loc.cit. II.rész. 510.p. ; PARÁDI: Rendvédelmünk képzési és képesítési rendszere 1867-1945. 91-92.p. ; Idem: A csendőrtisztképzés és a fizetési osztályokba sorolt állami alkalmazottak szakvizsgarendszere. 101-103.p. ; Idem: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945. 58-61.p. ; Idem: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. 93-113.p.

¹² TIHANYI: I.rész. op.cit. 471-472.p.

¹³ Október 1-je és március 31-e között éjszakának minősült az este 10 és a reggel 6 óra közötti idő, április 1-je és szeptember 30-a között pedig éjszakának minősült az este 9 és a reggel 4 óra közötti idő.

Loc.cit. I.rész. 472.p.

¹⁴ Loc.cit. III.rész. 543-544.p.

¹⁵ Loc.cit. 544-545.p.

¹⁶ Loc.cit. IV.rész. 580-581.p.

¹⁷ Loc.cit. VI.rész. 658-659.p.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:**MONOGRÁFIÁK ÉS KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK**

PARÁDI: *A Magyar — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.

— PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.

TANULMÁNYOK

ÖRY

- ÖRY Károly: A Maréchaussée-tól a Gendarmerie Nationale-ig. A Francia Csendőrség történeti előzményei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 75-77.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI: Rendvédelmünk képzési és képesítési rendszere 1867-1945.

- PARÁDI József: Rendvédelmünk képzési és képesítési rendszere 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 90-93.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI: A csendőrtisztképzés és a fizetési osztályokba sorolt állami alkalmazottak szakkvizsgarendszere.

- PARÁDI József: A csendőrtisztképzés és a fizetési osztályokba sorolt állami alkalmazottak szakkvizsgarendszere. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 100-104.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- PARÁDI: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945. — PARÁDI József: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 17.sz. 57-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2003. november 11-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*A rendvédelem humán viszonyai*” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. — PARÁDI József: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIX. évf. (2010) 22. sz. 92-114.p. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10-én Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai a nemzeti rendvédelmünkre*” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 80-90.p. A tanulmány korábbi változata 2009 december 3-án Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- PARÁDI: Rendvédelem-karhatalom 1867-1945. — PARÁDI József: Rendvédelem-karhatalom 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XX.évf. (2011) 24.sz. 111-123.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009.október 9-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A kiegyezéstől az ezredfordulóig felszámolt országos hatáskörű magyar rendvédelmi testületek.” című XXIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. — PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

CIKKEK

TIHANYI

- TIHANYI Ferenc: A belga csendőrség. *Csendőrségi Lapok*, XVII.évf. (1927) 15.sz. 470-473.p. I.rész. *Csendőrségi Lapok*, XVII.évf. (1927) 16.sz. 509-511.p. II.rész. *Csendőrségi Lapok*, XVII.évf. (1927) 17.sz. 543-545.p. III.rész. *Csendőrségi Lapok*, XVII.évf. (1927) 18.sz. 578-581.p. IV.rész. *Csendőrségi Lapok*, XVII.évf. (1927) 19.sz. 620-621.p. V.rész. *Csendőrségi Lapok*, XVII.évf. (1927) 20.sz. 658-660.p. VI.rész. *Csendőrségi Lapok*, XVII.évf. (1927) 21.sz. 692-693.p. VII.rész.